Notulen Beheeroverleggroep (BOG) Terschelling

Editie: 90e
Datum: maandag 24 november 2025
Tijdstip: 20.00 – 22.00 uur
Locatie: Sportlaan 9 West-Terschelling (Mooi Weer/ Island gym)
Voorzitter: Anco Goldhoorn (wethouder)

Afkortingen:
SBB = Staatsbosbeheer
WF = Wetterskip Fryslân
PF= Provincie Fryslân
RWS = Rijkswaterstaat

Aanwezig: zie bijgevoegde deelnemerslijst (bijlage 2)

Digitaal aanwezig:
Didrik Meijer
Annie ...
Simon Smit
Klijn ...
Aike Luscuere

Notulist:
Floor Oude Vrielink-Vuurboom

Niet aanwezig:
Vitens
Van Hall

Bijlagen (pdf):

1 – De agenda van de avond met alle bespreekpunten uitvoerig beschreven
2 – Deelnemerslijst
3 – Verslag 7 april 2025
4 – Presentatie Jori Wolf – Boschplaatvisie
5 – Presentatie RVO- Registratie recreatieve visserij

1. Opening, mededelingen en vaststelling agenda
Opening door Voorzitter Anco Goldhoorn

2. Verslag van de bijeenkomst van 7 april 2025 (zie bijlage 3)
Piet Zumkehr heeft een opmerking over een zin die als een quote van hem zijnde is opgenomen in het verslag van 7 april 2025: over een mogelijke kwelderuitbreiding bij Striep *(pagina 3 in net verslag)*. Omdat dhr. Zumkehr zich niet kan herinneren dat hij dit zou hebben gezegd, wordt verzocht deze opmerking uit het verslag te halen. Wel wil hij er nog aan toevoegen dat onderzoekers van RWS op dat moment onderzoek doen naar

eventuele groeimogelijkheden van de Strieper kwelder. Wanneer hier nieuws over is, zal dhr. Zumkehr dit melden in de eerstvolgende BOG-bijeenkomst.

3. Informatie-uitwisseling, mededelingen, bespreekpunten en vragen per organisatie

Provincie Fryslân
Dolf Visser licht sommige punten uit het verslag toe:

- Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen te melden over de Natuurdoelanalyse (NDA) Terschelling;
- Vanaf mei 2026 is er waarschijnlijk meer te melden over de LESA, dit geldt ook voor het Natura 2000-beheerplan;
- Erfplannen/beplantingen: het is de bedoeling dit deze winter '25/'26 uit te voeren.

Dhr. R Doeksen heeft een opmerking over deze erfplannen/beplantingen. Namelijk dat er subsidie is gegeven voor het planten van bomen zonder overleg met de vogelwacht, met als gevolg: geen weidevolgels meer. Waarom gaat dit niet in overleg met de vogelwacht Terschelling?
→ Dolf Visser geeft hierop aan dat PF niet in open gebied singels aanplant en alleen bomen planten op bestaande erven waar al beplanting is of waar dit moet worden uitgebreid.

Gabriel Vriens licht het plan voor de stikstofaanpak in Friesland (naast die van het Rijk) toe:

- Momenteel kijkt de provincie hoe we er in Friesland voor staan: hebben we genoeg stikstofreductie om de vergunningenverlening weer vlot te trekken; wat is hiervoor nodig?;
- Dit plan is nog in een vroeg stadium;
- De stikstofproblemen op de eilanden is inmiddels nagenoeg gedaan, de stikstofdepositie begint lager te worden;
- Op de meeste eilanden zit meer dan 90% van de stikstof in de natuur al onder de kritische waarden. Hierdoor is op de eilanden geen extra reductie meer nodig voor stikstofproblematiek;
- Nu moeten we de gevolgen van de stikstof van de afgelopen decennia opruimen, dat bekent extra natuurherstel in de duinen in de toekomst. Daar is PF nu mee bezig.

Remi Hoeve spreekt in namens de buren van Hoorn en legt het plan van de 'Lytske huskes' uit om een woonplek te bieden voor eilanders (starters). Een breed gedragen plan gezien de woningnood, maar er is een probleem: de stikstofdepositie is 0,01 mol en dat wordt niet goedgekeurd. Men leek dit op te lossen met het niet toestaan van motorrijtuigen in het plangebied, maar nu dreigt het plan te verzanden in een juridische brij. Hoe zit dit en kunnen wij wat doen?
→ Gabriel Vriens antwoord: Eerst moeten de besluiten ten aanzien van stikstofreductie geborgd zijn en we moeten zekerheid hebben dat we extra natuurherstel mogen uitvoeren. Zo lang dit niet het geval is, geldt de huidige situatie en dus de regels zoals die

de afgelopen jaren gelden. Als de overheid de reductie concreet vormgeeft en extra natuurherstel inzet, kan er weer wat.

Arie Doeksen refereert naar het inloopspreekuur over Natura 2000 Noordzeekustzone en Waddenzee op 10 november 2025 waarbij het hem verbaasde dat op een kaart van Terschelling de Grieën-dam onder het beheer valt van de Provincie en niet van Staatsbosbeheer, maar dat de Provincie hier geen geld aan gaat uitgeven?
→ Dolf Visser geeft aan dat dit een lastige vraag is. We hebben onze programmalijnen, maar we moeten ook kijken wat we kunnen en mogen binnen de wetgeving. De Provincie is namelijk geen eigenaar.

Dhr. Zumkehr vraagt of het nog steeds zo is dat het Rijk bevoegd gezag heeft over de Waddenzee en de grote wateren die Provincie beheert?
→ Fokke Wagenaar bevestigt dit. Daarnaast geeft Dolf Visser aan dat dit niet het antwoord is op de vraag van dhr. A. Doeksen hierboven.

Ook vraagt dhr. A. Doeksen naar de reden waarom de oude gebruiken in dit kader wordt herzien.
→ Gabriel Vriens reageert hierop dat dit de lijst bestaand gebruik betreft. Deze lijst heeft geen waarde meer qua vergunningverlening. De Provincie wil deze lijsten van bestand gebruik wel actualiseren en kijken waar ze botsen met de natuurwaarden. Als ze niet botsen geven we dat aan.

Fokke Wagenaar licht de plannen toe voor de uitvoering Omgevingswet, onderdeel natuur en de ganzenpilot Terschelling/Ameland:

- Veel bezig geweest met vergunningverlening, maar ook met bezwaar en beroep;
- Provincie heeft een handhavingsverzoek strandrijden op Terschelling gekregen van Puur Terschelling m.b.t. de Strandbus;
- Uitspraak Raad van State m.b.t. festival Eilân, het beroep dat is aangetekend door de organisatie is niet ontvankelijk verklaard;
- Verzoeken binnengekregen voor het bestrijden van ratten (inzet van middelen);
- Er ligt een ontwerpvergunning m.b.t. onderzoek naar lepelaars en kleine zilverreigers;
- Er zijn adviezen uitgebracht t.b.v. recreatieve zaken zoals TOF, Dansen aan Zee en HT-feest.

Op de ganzenpilot Terschelling/Ameland 2024/2025 komt de Provincie later terug en gaat hierbij in gesprek met de eilandbewoners. Op dit moment worden alle resultaten onderzocht en wordt bepaald of de toegestane beheermaatregelingen hebben geleid tot het terugdringen van ganzenschade.

Dhr. A. Doeksen geeft aan dat er inmiddels 600 paar brandganzen zijn, waar niets aan gedaan wordt en dat schadelijk is voor de weidevogels.
→ Fokke Wagenaar antwoord dat het bij deze pilot ging om het toetsen van de effectiviteit van verschillende beheermaatregelen (eieren prikken en koppelafschot) van de ganzenpopulatie. Maar ook dat wanneer er signalen binnenkomen bij PF dat niet

alleen de grauwe gans, maar ook de brandganzen, Canadese ganzen etc. zorgen voor overlast, dat het onderzoek van deze pilot kan worden verbreed.
→ Voorzitter stelt voor om dhr. A. Doeksen uit te nodigen wanneer PF weer op het eiland is. PF stemt hiermee in (zie actiepunt).

Simon Smit vraagt (digitaal) of men tussen 15 januari en 15 maart 2026 verder gaat met koppelafschot of dat nu eerst wordt afgewacht wat het effect is van het afgelopen onderzoek.
→ Fokke Wagenaar antwoord dat de pilot door gaat lopen op Terschelling en dat PF een vergunning heeft afgegeven voor deze beheermaatregel voor heel de provincie Friesland.

<u>Uitvoering Boschplaatvisie</u>
PF is verantwoordelijk voor de programmalijn 'zuidelijke kwelderrand/Waddenzee' en gaat een bureau opdracht geven om deze lijn te duiden en verder uit te werken. In de volgende BOG-vergadering (mei 2026) kan PF hier meer over zeggen.

Programmaleider Staatsbosbeheer Jori Wolf gaf een presentatie over de uitvoering van de Boschplaatvisie: waar komen we vandaan, waar staan we nu en waar willen we heen? Deze presentatie is bijgevoegd als bijlage nummer 4.

<u>Vragen tijdens de presentatie:</u>

Piet Zumkehr vraagt of het klopt dat het ene jaar het gehele gebied wordt begraasd en het volgende jaar twee keer de helft?
→ Jori geeft aan dat dit klopt, het tweede jaar wordt het begrazingsgebied in twee delen gesplitst.

Dhr. R Doeksen heeft een opmerking over de washovers 'om de oost' en het zeekraalveld dat hierdoor misschien kan worden weggespoeld. Wellicht kan dit voorkomen worden door afgegraven zand te plaatsen bij de derde duintjes.
→Jori neemt deze opmerking mee naar haar collega die verantwoordelijk is voor deze beheermaatregel in de programmalijn (zie actiepunt).

Ook wordt er vanuit het publiek een vraag gesteld over de aanbesteding in het kader van duurzaamheid: is het de bedoeling of al het materieel elektrisch werkt?
→ Jori antwoordt dat dit op het moment wordt uitgezocht en dat er zal worden gezocht naar een zo duurzaam mogelijke manier.

Staatsbosbeheer
Annelies van der Goot en Remi Hougee geven uitleg/een toelichting op de volgende onderwerpen/maatregelen:

- Opknappen Badweg Hoorn:
  Bezig met verwijderen van bosjes in het duin, oostelijk van het Hoorner bos kun je het al goed zien.

Remi Hoeve merkt op dat het is opgeknapt, maar heeft ook zorgen of er niet ook delen worden afgeplagd?
→Annelies antwoord dat dit niet gaat gebeuren.

Willem Mier vraagt of de eilanders en bungaloweigenaren aan de Badweg ook op de hoogte zijn gebracht van deze werkzaamheden?
→ Annelies antwoord dat hier al een bericht over was gepland in de Terschellinger.
→ Remi antwoord dat de reacties van de bungaloweigenaren positief waren.

- Nieuwe binnenwerkteam beëdigd:
  Binnenwerk is een project van het Ministerie van Binnenlandse zaken en daarin proberen ze mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te krijgen. SBB is er erg trots op om deze mensen zinvol werk te geven.

Piet Zumkehr stelt de vraag of SBB het ook niet een beetje gek vindt om dit team het binnenwerkteam te noemen?
→ Annelies antwoord dat aan het begin van dit project de mensen vaak aan de slag gingen binnen in bijvoorbeeld een kantoor. Bij SBB werkt het binnenwerkteam toch echt buiten.

- Resultaten strandbroeders:
  Oud-collega Jan Ellens heeft er een flinke kluif aan gehad alle strandbroeders te tellen. Het is gelukt om een goed beeld te krijgen. Er waren drie strandplevieren met een nestje, zeventien paar bontbekplevieren en 160 dwergsterns.

- Exoten: Japanse duizendknoop en watercrassula (incl. beantwoording input/vragen van dhr. Mier over aanpak watercrassula):
  Een project dat wordt getrokken door PF en SBB. Het lijkt erop dat een voorstel komt vanuit PF naar de werkgroep om delen van gebieden vrij te gaan geven. Daarnaast ook geen goed nieuws: er is watercrassula ontdekt op het strand, op een plek waar heel veel mensen lopen. Het is daarom afgezet vanaf de ruiterovergang bij paal 16. Er worden hier omwegen voor gemaakt. De aanpak van de Japanse Duizendknoop gaat goed, het zorgpunt is teruggebracht naar vooral de particuliere gronden. In de winter van 2025/2026 start SBB met de bestrijding van Cotoneaster (Dwergmispel) bestrijden m.b.v. een ontvangen financiering van de gemeente.

Remi Hoeve merkt op dat de maatregelen daar de dynamiek juist uit de natuur haalt en noemt het prutswerk.
→ Remi Hougee kan beamen dat het er niet erg mooi uitziet, maar merkt ook op dat SBB de watercrassula niet z'n gang kan laten gaan. Ingrijpen is nodig.

Willem Mier vraagt of de afrastering bij Midsland aan Zee en Paal 8 de komende jaren nog wel haalbaar blijven? Hij spreekt zijn twijfels uit over het effect en zegt dat het afbreuk doet aan het uitzicht.
→ Remi geeft aan deze opmerking mee te nemen.

Daarnaast vraagt Willem Mier of de schade die is aangericht aan de omgeving en wegen tijdens de bouw van Elements bij Formerum aan Zee, ook weer wordt hersteld en of hier een herstelverplichting voor is?
→ Remi geeft aan dat hier duidelijke afspraken over is gemaakt met Elements.

Jan van der Zee vraagt of we ook andersom kunnen redeneren: watercrassula beschrijden met zout water
→ Remi geeft aan dat is in 2016 gedaan maar bleek niet haalbaar omdat het zoutgehalte in de natuur nogal fluctueert.

Piet Zumkehr vraagt of de beheermaatregelen zoals maaien/begrazen weer worden opgepakt in valleien die vrij zijn gegeven van watercrassula?
→ Remi antwoord hier bevestigend op: ter plekke wordt gekeken welke maatregel nodig is.

- Koegelwieck gemaaid:
  Er is een kleine 8 hectare gemaaid met de rupsmaaier om de vegetatie korter te houden voor het behoud van de blauwe kiekendief. Voorlopig blijven we maatregelen treffen om de kans op overleving voor de blauwe kiekendief zo groot mogelijk te maken. Zie laatste onderwerp hieronder.

Remi Hoeve heeft een opmerking over het maaisel dat her en der nog op bulten ligt.
→ Annelies antwoord hierop dat dit zo gauw als dat kan wordt opgeruimd.

- Nieuws blauwe kiekendief:
  In het jaar 2025 was er slechts 1 broedpaar, op Terschelling, die drie jongen heeft grootgebracht. Deze jongen zijn geringd. Conclusie is dat het heel slecht gaat met de blauwe kiekendief in Nederland.

Wetterskip Fryslan

Rixt Wind – gebiedscoördinator voor de Waddeneilanden bij WF – loopt een aantal punten na en stelt tevens haar collega Lianne Smit voor, die in de loop van het jaar 2026 Nienke Hamstra op gaat volgen na diens pensioen.

- Overdracht zandige kering: overeenkomst Rijk en de Waterschappen om beheer en onderhoud van de primaire keringen in het duingebied onder beheer en onderhoud van WF te laten vallen. Hierin zijn we heel ver met de voorbereidingen. Echter zijn er geluiden vanuit het ministerie om de veiligheidsnormeringen voor de Waddeneilanden aan te passen. Omdat WF daar moeite mee heeft staat de overdracht nu even on hold;
- WF wacht nu op groen licht om met de integrale waterplannen aan de gang te gaan. WF hoopt in december 2026 te starten;
- Werken aan een upgrade van adviescommissies op de Friese Waddeneilanden.

Dhr. R. Doeksen stipt de kaart van de derde duinaansluiting aan.

→Lianne legt uit dat hier overleg over is geweest en dat alles opnieuw in kaart is gebracht. Het verslag hiervan wordt nog gedeeld.

Daarnaast oppert dhr. R. Doeksen dat de binnenkering nog geen 3,5 meter is en dat daar volgens hem op moet worden gelet.
→ Rixt geeft aan dat deze bij het onderhoud in zit en hierin wordt meegenomen

Tot slot vraagt dhr. R. Doeksen of het klopt dat de polderdijk niet meer wordt bemest met kunstmest.
→ Nienke Hamstra antwoord dat de polderdijk dit jaar (2025) nog is bemest. Of dit in de toekomst wel/niet meer gebeurt hangt samen met het beweidingsplan dat nog gemaakt wordt.

Gemeente Terschelling
Zie presentatie Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Deze is bijgevoegd als bijlage nummer 5.

<u>Vragen tijdens de presentatie:</u>

Dhr. R. Doeksen merkt op dat recreatieve visvangst registratie niet nieuw is, maar dat dit met deze app wel erg omslachtig wordt.
Dhr. Jan van der Zee merkt op het schandalig te vinden, je kunt toch niet verwachten van recreatieve vissers zich verplicht te registreren van tevoren.
→ Deze opmerkingen wordt begrepen; het is inderdaad net zoals bij de beroepsvisser, die moet het ook van tevoren melden.

Willem Mier geeft een tip: haal je vis bij de Jumbo.

Remi Hoeve vraagt of dit ook geldt voor kinderen met krabbenvangers?
→ Daar is nog geen antwoord op, maar verwacht wordt dat kinderen dit niet hoeven te melden.

4. Opmerkingen organisaties die niet op de agenda staan, maar wel wat willen mededelen:

Didrik Meijer, gemeente Terschelling:
1. Als alles goed gaat wordt het eerste kwartaal van 2026 de haven weer gebaggerd;
2. Jaarlijkse onderhoud van sloten wordt samen met de andere eigenaren van de percelen opgepakt om het watersysteem weer op orde brengen. Een plan van 10 jaar met verschillende stappen die hierin moeten worden genomen. Alle afspraken worden goed op papier gezet.

Jan Elkhuizen (Westerdam 20) meldt vorig jaar al te hebben aangegeven dat de elzen van de gemeente in zijn sloot groeien (Baaiduinen, richting oud Maria Coleta). Die wil hij graag weg hebben, maar tot op heden heeft hij n iets gehoord op zijn bericht.

→ Didrik Meijer antwoord dat de gemeente nu bezig is met een inventarisatie van de elzensingels. Afgesproken is dat de locatie van dhr. Elkhuizen in deze notulen wordt genoteerden dat de gemeente contact met hem op zal nemen (zie actiepunt).

Simon Smit merkt op dat de vorige baggeraars van de haven de kantjes ervan af hebben gelopen. Hij adviseert om met Zijsling in zee te gaan omdat, aldus dhr. Smit, veel beter werk leveren.
→ Didrik Meijer geeft aan deze opmerking zeker mee te nemen en maakt daarnaast de kanttekening dat de eerstvolgende keer er wel iets minder gebaggerd gaat worden i.v.m. de (in)stabiliteit van de damwanden en de kade.

Jan Elkhuizen merkt hierbij op dat er veel beter gebaggerd moet worden bij de drijvende stijger (bij de oude stijger van de Zeevaartschool) omdat de roeisloepen hier met laag water niet langs kunnen.
→ Didrik Meijer geeft aan ook deze opmerking mee te nemen.

Arie Doeksen heeft een opmerking over de gemeentelijke bermen en kooien: tien jaar terug heeft de gemeente met de Vogelwacht afgesproken de bermen te laten staan van 15 juni tot minimaal 1juli i.v.m. de broedvogels zoals de tureluurs. Nu zijn de bermen aan een kant gemaaid en aan de andere kant niet: ik geef je op een briefje dat volgend jaar de helft minder tureluurs daar broeden. Dhr. A. Doeksen geeft aan dit een heel slecht beleid te vinden.

Ook Martha Mier geeft aan niet blij te zijn met hoe de bermen er in de polder bijstaan. Het is geen reclame voor het eiland.

→ Voorzitter geeft aan dat het maaien van de berm onder de aandacht is van de gemeente. Er is dit jaar te vroeg gemaaid en daar is ook de gemeente niet blij mee. Deze opmerkingen zullen worden meegenomen en doorgegeven aan collega Bert Wassink.

5. Rondvraag
Geen vragen meer

6. Actiepunten
- Aanpassen verslag april 2025 ((Judith)
- PF: dhr. Arie Doeksen uitnodigen voor gesprek wanneer zij weer op het eiland zijn;
- Opmerking dhr. R. Doeksen over washovers mailen naar projectleiding Boschplaatvisie (Jori)
- Gemeente Terschelling neemt contact op met Jan Elkhuizen i.v.m. de elzen die in zijn sloot groeien.

7. Datum volgend overleg
11 mei 2026 nieuwe vergadering